

HØRINGSUTTALELSE

TIL KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

OM "Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser" NOU 2015:8

Norsk fagråd for MDD er et rådgivende organ som har som formål å følge opp aktuelle saker som vedrører programområdet musikk, dans og drama i videregående skole. Rådet arbeider for å kvalitetssikre utdanningen og det faglige og pedagogiske utviklingsarbeidet både lokalt og nasjonalt. Rådet representeres gjennom nasjonale fagkonferanser annet hvert år, og gjennom et demokratisk valgt styre i perioden mellom fagkonferansene.

Selv om Ludvigsenutvalgets mandat ikke har omfattet programfag og på de ulike utdanningsprogrammene i videregående skole, er utdanningsprogrammet musikk, dans og drama en del av et utdanningsløp fra grunnopplæring til høyere utdanning. Hvordan fremtidens grunnopplæring utformes vil involvere og påvirke utdanningsprogrammene og programfagene i videregående skole. Norsk fagråd for MDD har følgende innspill til høringen:

Generelt:

Vi støtter et bredt kunnskapssyn slik det kommer til uttrykk i de fire kompetansene: fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, i å utforske og skape, i å kommunisere, samhandle og delta. Vi mener dette representerer en nødvendig modernisering av norsk skole. Det norske samfunnet står framfor store forandringer i tiårene som kommer. Det vil bli behov for en kreativ og omstillingsdyktig befolkning med mangfoldige kunnskaper og ferdigheter. Skolen må aktivt legge til rette for at et slikt mangfold får utvikle seg.

Vi ser også at utvalget legger vekt på dannelse og skolens ansvar for å formidle kulturarven. Norsk fagråd for MDD mener dette er svært positivt, først og fremst fordi kunst og kultur har en egenverdi, men også fordi kunnskap om egen kulturarv er viktig i en tid som er preget av mye og fragmentert informasjon. Å bli trygg på eget kulturelt ståsted er viktig for å kunne forstå verden og møte andre kulturer. Vi leser også med glede at utvalget anbefaler at skolens formålsparagraf reflekteres i fagene på en bedre måte (kapt. 3.1.).

Mange av anbefalingene utvalget kommer med vil kreve et gjennomgående og grundig arbeid som involverer hele utdanningsløpet inkludert høyere utdanning. Vi ønsker sterkt å understreke behovet for at lærerutdanningen ses i sammenheng med fagfornyelsen. Dette kommer vi tilbake til.

Kapittel 2 Kompetanser i framtidens skole:

Norsk fagråd for MDD støtter inndelingen i de fire kompetanseområdene fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta og kompetanse i å utforske og skape. Etter vår mening vil dette reflektere skolens samfunnsoppdrag på en bedre måte enn LK06s grunnleggende ferdigheter. De fem

grunnleggende ferdighetene i LK06 har ført til at sosiale, estetiske og praktiske sider ved læring har blitt fortrenget og nedprioritert i skolen.

Når det gjelder skillet mellom fagspesifikke og fagovergripende kompetanser er vi også positive. Samtidig ser vi mulige utfordringer for arbeidet med å utvikle fagovergripende kompetanser innen de praktisk-estetiske fagene. Mer om det under kapittel 3.

Kunstfag som musikk, dans og drama har mye å bidra med når det gjelder metoder og arbeidsformer i de fagovergripende kompetansene. I forhold til kompetanse i å lære, selvregulert læring og metakognisjon kan skolemetodikken lære mye av kunstmetodikken. Som eksempel kan nevnes instrumentalopplæring og øving på instrument og ferdighetslæring i dans. Muntlig kompetanse og samhandlingskompetanse er sentrale sider av dramafaget. Metoder fra estetiske fag kan også sentrale når det skal arbeides med å utforske og skape. Det er et paradoks at svært mye av det rapporten vektlegger allerede ligger i måten vi arbeider med våre fag på; samtidig som ordene "drama" og "teater" ikke nevnes en gang. Vi etterlyser drama- og dansefaget.

Kapittel 3 Fornyelse av skolefagene:

Norsk fagråd for MDD er udelt positive til å styrke sammenhengen mellom mål i fagene og formålsparagrafen for grunnopplæringa (opplæringslova) - bl.a. gjennom historisk og kulturell innsikt, kulturelt mangfold, menneskerettigheter, kunnskap og ferdigheter for å delta i samfunnets aktiviteter, kritisk tenkning og miljøbevissthet, lærelyst og danning. LK06 reflekterer denne sammenhengen i for liten grad.

Rapporten vektlegger horisontal og vertikal sammenheng i fag og fagområder. Norsk fagråd for MDD støtter dette. Et interessant forslag utvalget trekker fram er at fellesfagene i større grad enn i dag kan åpnes mot de ulike utdanningsprogrammene. Dette kan gjøres ved at læreplanene gjøres mer relevante for det enkelte programområde (s.55). Dette vil bli møtt med begeistring i vårt fagmiljø, som har tradisjoner for å søke slike samarbeid. For at den horisontale dimensjonen i læreplanen skal bli god, og at lærere skal kunne utnytte mulighetene til å jobbe med fagovergripende kompetanser, er det viktig at lærerutdanningen i større grad enn i dag vektlegger de praktisk-estetiske fagene.

Arbeidet med fagfornyelse og vertikal sammenheng i de praktisk-estetiske fagene setter også krav til at lærerutdanningen inneholder fordypning i estetiske fag som musikk, drama og dans. Musikkfaget i grunnopplæringa i LK06 er ambisiøst. Men en ambisiøs læreplan er ikke nødvendigvis et problem så lenge det finnes kompetente lærerkrefter. En av faktorene som forsterker inntrykket av "ambisiøs læreplan" er at lærere som underviser i musikk har for liten kompetanse i faget og at det er for store grupper og utilstrekkelig med rom, utstyr og instrumenter – noe som varierer fra kommune til kommune.

At grunnskolen ennå ikke har dans og drama som egne fag problematiserer spørsmålet ytterligere, siden videregående skole har programområdet MDD. Det forventes å bygge på kunnskaper og ferdigheter elevene har med seg bl.a. fra fag i grunnopplæringa. Våre estetiske fag og læreprosesser er noe som må gjeninnføres på lærerutdanningene i større grad, for å gi nyutdannede lærere en bredere verktøykasse i møte med elever og læring.

Drama og andre kunstfag er betydelig kuttet i lærerutdanningen over tid, hvilket fører til at svært mange grunnskolelærere ikke har muligheten og kompetansen til å undervise i kunstfag og bruke metodikk fra kunstfagene.

Rapporten tar til orde for å styrke praktiske og estetiske fag. Vi leser dette med begeistring. Og vi ønsker å påpeke at styrking av de estetiske fagene først og fremst bør skje med tanke på kunstfagenes egenverdi, og ikke bare som metodefag. Vi er samtidig ikke fornøyd med at dans og drama knapt nevnes i teksten. Dans omtales som en del av musikkfaget. Det står ingenting om drama. Vi mener at teater og dans hører hjemme i et praktisk-estetisk fagområde. Dans er et viktig kunstuttrykk i vår tid og kan bidra til elevenes kreative, kroppslige, musikalske og kunstneriske utvikling. Elever som jobber med drama opparbeider seg en større identitetsforståelse, samfunnsforståelse og blir mer aktive¹. Dramaelevne har liten grunnleggende kunnskap og forståelse for dramafaget når de begynner på vgs². Grunnopplæringen må ta et ansvar for å gjøre elevene kjent med alle fag og utdanningsprogram som tilbys på vgs, slik at progresjonen begynner før elevene starter på vg1 MDD. På vg1 drama kan en ikke forvente at elevene har noen grunnleggende ferdigheter, slik som musikk og dans kan. Både musikk- og danseelever har høyere ferdigheter når de begynner på MDD på grunn av kulturskoler og private danseskoler. Det må gjøres et systematisk arbeid for å styrke og utvikle fagene musikk, dans og drama i grunnopplæringen.

Fagfornyelse må starte i i fagområdene (altså på det overordnede planet) - dette støtter vi. Vi hevder likevel at det er noe uavklart hvilket område våre fag identifiserer seg med. For grunnskolen kan det være at musikkfaget oppfatter seg som et område innenfor praktisk/estetiske fag. For videregående skole er det mer vanlig å oppfatte seg som en del av det kunstfaglige feltet. Vi mener dette også bør gjelde for musikkfaget i grunnskolen.

Vi er bekymret for konsekvensene av utvalgets anbefalinger angående valgfag i ungdomsskolen. I rapporten hevdes det at disse på sikt vil bli overflødige (s. 56). Samtidig skal læreplanen legge til rette for tidlig fordypning og dybdelæring. Å fjerne valgfag kan få mindre individuell tilpasning som konsekvens, ved at eksempelvis elever som har talenter i musikkutøving eller andre skapende og utøvende fag vil miste en viktig mulighet for utvikling og faglig fordypning.

Kapittel 4 Læreplanmodell:

I rapporten foreslås det at de nye læreplanene for fagene bør ha færre og mer likt utformede kompetansemål, og at læreplanene bør ha en tydelig progresjon. Dette støtter vi.

---

¹ "DICE - Drama Improves Lisbon Key Competences in Education" (2010)

² "Overganger og gjennomføring i de studieforbereende programmene" Første delrapport fra prosjektet Forskning på kvalitet, innhold og relevans i de studieforbereende utdanningsprogrammene i videregående opplæring. Nordisk institutt for studier av forskning, innovasjon og utdanning (2015)

Norsk fagråd for MDD mener det er viktig med en tydeligere sammenheng mellom musikkfaget i grunnopplæringen og videregående skole.

Det legges opp til et grundigere arbeid med nasjonale nivåbeskrivelser og veiledningsressurser enn tilfellet var med LK06. Det er etter vårt syn fornuftig. Det vil gjøre implementeringsarbeidet smidigere samtidig som det bidrar til å sikre en nasjonal faglig standard. Det er viktig at disse ressursene foreligger til samme tid for alle fag.

Det foreslås også et rammeverk for fagovergripende kompetanser. Rammeverket må gi rom for å ta hensyn til fagenes egenart når de skal omsettes i praktisk bruk.

Vi ser at det åpnes for gode muligheter til prosjektarbeid med involvering av flere fagområder i den fleksible fag- og timefordelingen som foreslås på s.72. Dersom dagens skolepolitiske trend med vekt på testing av elever fortsetter, er vi imidlertid redde for at slik økt lokal handlefrihet kan føre til at fag som ikke omfattes av testene – slik som de praktiske og estetiske fagene - blir nedprioritert til fordel for testøving. Innsnevring og ensretting av elevenes kompetanse er negativt etter vårt syn.

Kapittel 5 Undervisning og vurdering:

Utvalget foreslår at sosiale og emosjonelle kompetanser skal vektlegges sterkere og mer systematisk. Man foreslår også å vurdere sosiale og emosjonelle kompetanser. Det er etter vår mening problematisk og etisk utfordrende, noe utvalget også påpeker. Arbeidet med å utvikle en vurderingspraksis rundt disse kompetansene må gjøres grundig og forsvarlig. Samtidig er sosial og emosjonell kompetanse viktig i kunstoffagene musikk, dans og drama. Fagrådet mener det er positivt at disse kompetansene skal vektlegges i skolen.

Norsk fagråd for MDD støtter viktigheten av at lærerprofesjonens handlingsrom må styrkes (s.80).

Nasjonale nivåbeskrivelser av karakterer og måloppnåelse, både i standpunktvurdering og eksamen anbefales og støttes. Vi mener også at forslaget om nasjonalt arbeid for å utvikle eksamensformer i fagene er viktig og nødvendig. Det er avgjørende at dette arbeidet gis nok tid i forkant av innføringen av nye læreplaner.

Kapittel 6 Implementering:

Implementering av nye læreplaner trenger tid, god planlegging, dialog og forankring. Her er vi enige med utvalget, som også poengterer dette. Norsk fagråd for MDD mener i tillegg at det er viktig å inkludere et bredt kunstfagmiljø i prosessene med å implementere læreplanene.

Kapittel 7 Økonomiske og administrative konsekvenser:

Det er for få lærere med musikkfaglig kompetanse som underviser i musikk i grunnskolen i dag. To av fem har ingen faglig fordypning målt i studiepoeng. Kun en av fire musikk lærere

har kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer³. Når utvalget mener at de praktiske og estetiske fagene må styrkes i grunnopplæringen, trengs det også en styrking av de praktiske og estetiske fagene i lærerutdanningen og i etter- og videreutdanning av lærere. Dette gjelder ikke bare musikk, men også fagene drama og dans som bør være en del av de praktisk-estetiske fagene.

Konklusjon:

Utvalget har levert en visjonær og framtidsrettet rapport. Den bør legges til grunn i en grundig og inkluderende prosess med å fornye læreplanene i norsk skole. Ludvigsenutvalgets arbeid må følges opp uavhengig av partipolitikk og skiftende regjeringer. Rapporten er for viktig til å legges til side. Fagmiljøet for musikk, dans og drama i videregående skole tar rapporten på alvor, og forventer at utdanningspolitikerne gjør det samme.

15.10.2015

Med vennlig hilsen

NORSK FAGRÅD FOR MDD

Karen Ræder
Leder

---

³ "Kompetanseprofil i grunnskolen" Statistisk Sentralbyrå (2014)